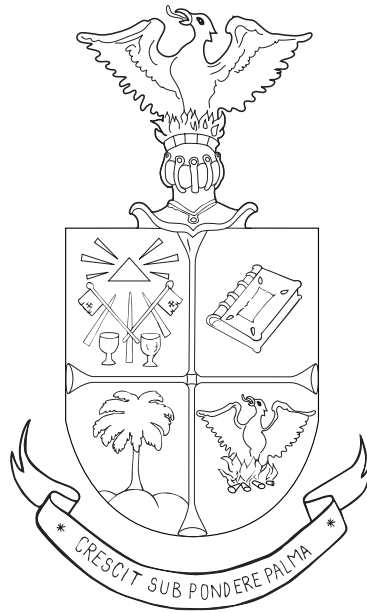

Glossa Iuridica

XIII. évfolyam, 3-4. szám

Budapest, 2026

Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar

SZERKESZTŐBIZOTTSÁGI ELNÖK:

Miskolczi Bodnár Péter

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG TAGJAI:

Antalóczy Péter, Birher Nándor, Böcskei Elvira, Bruhács János,
Csáki-Hatalovics Gyula, Cservák Csaba, Czine Ágnes, Dobrocsi Szilvia,
Domokos Andrea, Homicskó Árpád Olivér, Jakab Éva, Köbel Szilvia,
Kukorelli István, Kun Attila, Liviu Radu, Miskolczi Bodnár Péter,
Móré Sándor, Osztovits András, Pulay Gyula, Rixer Ádám, Erik Stenpien,
Stipta István, Szabó Imre, Szabó Zsolt, Szalma József, Szuchy Róbert,
Tamás András, Tóth András, Tóth J. Zoltán, Törő Csaba Attila,
Trócsányi László, Udvary Sándor

FŐSZERKESZTŐ:

Rixer Ádám

FŐSZERKESZTŐ-HELYETTESEK:

Köbel Szilvia, Nagy Péter, Szuchy Róbert, Udvary Sándor

SZERKESZTŐK:

Arató Balázs, Boóc Ádám, Cservák Csaba, Domokos Andrea, Stipta István

ISSN 2064-6887

*A teljes lapszám a Károli Gáspár Református Egyetem Kooperatív Doktori
Programja (KDP) keretében, a Kulturális és Innovációs Minisztérium
támogatásával készült*

Kiadja a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kara

Felelős kiadó: Prof. Dr. Tóth J. Zoltán, dékán

A kiadvány nyomdai munkálatait előkészítette:

Patrocinium Kiadó

www.patrocinium.hu

A JOGTUDOMÁNYI FOLYÓIRATOK MINŐSÍTÉSÉNEK ÉS MŰKÖDTETÉSÉNEK KIHÍVÁSAI

BOROS ANITA
egyetemi tanár (NKE RTK)

Absztrakt

A jogtudományi szakfolyóiratok indítása és tartós működtetése napjainkban nem pusztán szerkesztési vagy tudományszervezési feladat, hanem összetett intézményi kihívás, amelyet a nemzeti és nemzetközi minősítési rendszerek, a publikációs ösztönzők átalakulása, valamint a digitális tudományos kommunikáció infrastruktúrája együttesen formálnak. A jogtudomány sajátosságai – különösen a nemzeti jogrendszerekhez való kötődés, a kvalitatív értékelés dominanciája és a folyóiratok normaképző szerepe – miatt ezek a kihívások eltérő módon és súllyal jelennek meg, mint más tudományterületeken. A tanulmány célja annak bemutatása, hogy miért különösen nehéz új jogtudományi folyóiratot legitim módon felépíteni, és milyen objektív, transzparens feltételrendszer tekinthető reális belépési minimumnak a szakmai elfogadottság és a későbbi nemzetközi láthatóság szempontjából. Az elemzés nemzetközi jógyakorlatokra, indexálási és kiválasztási standardokra, valamint publikációetikai keretekre támaszkodik, miközben empirikus alapját az elmúlt öt év szerkesztői tapasztalatai adják egy hazai jogtudományi folyóirat működéséből. A tanulmány eredménye olyan fokozatosan felépíthető működési és minőségbiztosítási keretrendszer meghatározása, amely a jogtudományi folyóiratépítést nem egyszeri minősítési 'ugrásként', hanem hosszabb távon tervezhető és intézményesen támogatható pályaként értelmezi, és ezzel hozzájárulhat a hazai tudománypolitikai gondolkodás megalapozásához is.

Kulcsszavak: jogtudományi szakfolyóirat, folyóirat-minősítés, tudománypolitika, publikációs ösztönzők, indexálás, szerkesztői gyakorlat, tudományos láthatóság

CHALLENGES IN THE QUALIFICATION AND OPERATION OF LEGAL JOURNALS**Abstract**

Launching and maintaining legal journals is not simply an editorial or scientific organization task these days, but a complex institutional challenge, shaped by national and international rating systems, the transformation of publication incentives, and the infrastructure of digital scholarly communication. Due to the specificities of legal science – especially the connection to national legal systems, the dominance of qualitative evaluation, and the norm-setting role of journals – these challenges appear in a different way and with a different weight than in other fields of science. The aim of the study is to demonstrate why it is particularly difficult to build a new legal journal in a legitimate way, and what objective, transparent set of conditions can be considered a realistic entry minimum in terms of professional acceptance and subsequent international visibility. The analysis relies on international best practices, indexing and selection standards, and publication ethics frameworks, while its empirical basis is provided by the editorial experiences of the last five years of the operation of a domestic legal journal. The result of the study is a gradually buildable operational and quality assurance framework that interprets the creation of legal journals not as a one-time qualification „leap”, but as a long-term plan and institutionally supported path, and can thus contribute to the foundation of domestic science policy thinking.

Keywords: legal academic journal, journal evaluation, science policy, publication incentives, indexing, editorial practice, scholarly visibility

1. Bevezetés

Új szakfolyóiratot indítani – kifejezetten a jogtudományok területén – hagyományosan is ambiciózus vállalkozás volt, napjainkban azonban a feladat összetettsége látványosan megnőtt. Ennek egyik oka, hogy a folyóirat már nem csupán nyomtatott fórumként értelmezhető, hanem a tudományos kommunikáció digitális terében működő intézményként, amelynek láthatósága és értékelhetősége nagyrészt szabványosított információk, metaadatok, etikai és minőségbiztosítási nyilatkozatok, továbbá a rendszeres és kiszámítható megjelenés révén válik ellenőrizhetővé. Egy

új folyóirat 'belépése' tehát nem pusztán azt jelenti, hogy megjelenik az első szám, hanem azt is, hogy a folyóirat képes bizonyítani: hosszú távon működőképes, szerkesztési elvei transzparenssek, minőségbiztosítása valószínű, és a közölt tartalom alkalmas arra, hogy tudományos közösségekben hivatkozási ponttá váljon.

A jogtudományok folyóiratai többnyire nem pusztán 'tudást közölnek', hanem normatív és értelmezési kereteket is formálnak: a közölt álláspontok visszahatnak dogmatikai vitákra, a jogalkalmazási gondolkodásra, sőt időnként a jogalkotási folyamatokra is. Emiatt a folyóirat presztízse, szerzői köre és szerkesztői hitelessége különös jelentőséggel bír, és a szakmai közösség sokszor óvatosabban viszonyul az újonnan megjelenő fórumokhoz, mint olyan területeken, ahol a publikáció 'csak' eredményközlés és kevésbé intézményes normaképzés. A belépési nehézség tehát egyszerre szakmai, reputációs és infrastrukturális jellegű.

Emellett a tudományos teljesítmény mérése is jelentős átalakuláson ment keresztül az elmúlt évtizedekben. A minősítés ugyanis egyre inkább olyan indikátorokra és eljárásokra támaszkodik, amelyek a folyóiratokat összehasonlíthatóvá teszik. E logika az általunk vizsgált tudományterületeken sem kerülhető meg, még ha ezeken a területeken a módszertani és nyelvi sajátosságok miatt a mérés és összehasonlítás sokszor korlátozottan alkalmazható. A gyakorlatban mindez azt jelenti, hogy egy új jogtudományi folyóiratnak már a kezdetektől úgy kell szerveznie a működését, mintha előbb-utóbb meg szeretné mérteni magát nemzeti és nemzetközi standardok szerint is. E standardok között kiemelt helyet foglal el a bírálati rend világos kommunikációja, a publikációetikai keretek megteremtése, a megjelenés rendszeressége és a nemzetközi láthatóságot elősegítő metaadatszint.

A tanulmány éppen ezért szeretné megvilágítani azokat a legjelentősebb kihívásokat, amelyekkel ma egy – különösen új – jogtudományi szakfolyóiratnak számolnia kell. Erre való figyelemmel nem a minősítési rendszerek bírálata a cél. Sokkal inkább annak bemutatása, hogy az elvárások jelentős része racionális és a tudományos integritást szolgálja. A kérdés így inkább gyakorlati: milyen feltételrendszer tekinthető objektív minimumként, és milyen pályán haladva érdemes egy új szakfolyóiratot felépíteni úgy, hogy a szakmai közösségben fokozatosan legitimálódjon, valamint reálisan megnyíljon előtte a nemzetközi láthatóság lehetősége. Mindemellett a tanulmány célja a nehézségek azonosítása mellett javaslatok megfogalmazása is a tudományos szakpolitika képviselői számára is.

A tanulmány egyes megállapításai nem pusztán a nemzetközi szakirodalom és a dokumentált joggyakorlatok elemzésére épülnek, hanem az elmúlt öt év szerkesztői tapasztalataira is támaszkodnak. A Közigazgatási Eljárási Jogi Közlemények főszerkesztőjeként szerzett tapasztalatok lehetőséget adtak arra, hogy egy induló, majd fokozatosan stabilizálódó jogtudományi folyóirat működését belülről lehessen megfigyelni, különös tekintettel a kéziratáramlás alakulására, a szerzői motivációkra, a lektorálási folyamatok gyakorlati kihívásaira, valamint a minősítési és láthatósági elvárásokhoz való alkalmazkodás nehézségeire. Ezek a tapasztalatok hasznosak lehetnek más hazai jogtudományi folyóirat számára is. A tanulmány ezért nem normatív kritikát kíván megfogalmazni, hanem egy olyan reflexív, tapasztalati alapú értelmezést nyújt, amely a szerkesztői gyakorlat és az intézményi elvárások metszéspontjában keletkező feszültségeket teszi láthatóvá, és ezekből igyekszik általánosítható tanulságokat levonni egy új jogtudományi folyóirat indításának és hosszabb távú fenntarthatóságának feltételeiről.

2. A jogtudományi folyóiratok nemzetközi modelljei

A nemzetközi gyakorlat vizsgálata akkor ad valóban használható tanulságokat egy új jogtudományi folyóirat számára, ha nem pusztán a rangsorok végpontját tekinti – például azt, hogy egy adott folyóirat szerepel-e bizonyos adatbázisokban vagy kvartilis listákban –, hanem a befogadási folyamat logikáját és azokat a működési mintázatokat elemzi, amelyek egyáltalán lehetővé teszik, hogy egy folyóirat tudományos fórumként stabilan fennmaradjon és értékelhetővé váljon. A jogtudomány e tekintetben különösen sokszínű: a folyóiratok intézményi és szerkesztési modelljei eltérnek a természettudományoktól, és még a jogon belül is markáns különbségek figyelhetők meg az angolszász, a kontinentális európai és a kisebb nyelvterületek gyakorlatai között. A közös nevező mégis az, hogy a nemzetközi 'befogadás' a gyakorlatban mindig három, egymást erősítő dimenzió mentén alakul: az *editorial standard*ok és minőségbiztosítás láthatósága, a transzparencia és publikációetika intézményesítettsége, valamint az a technikai és metaadat-infrastruktúra, amely a folyóiratot felfedezhetővé teszi a tudományos digitális térben.

Az angolszász világban elsőként az Egyesült Államok modellje kíván figyelmet, mert az amerikai jogtudományi folyóirati kultúra sok tekintetben sajátos, és nem feltétlenül azonosítható a 'klasszikus' szakfolyóirat-felfogással. Az Egyesült Államok jogtudományi publikációs rendszerének

egyik sajátossága a hallgatói szerkesztésű *law review* modell, amely lényegesen eltér a klasszikus, külső szakértőkre épülő *peer review* rendszertől. E folyóiratok esetében a kéziratok kiválasztása és szerkesztése jellemzően hallgatói szerkesztőségek hatáskörébe tartozik, amelyek a döntéseket elsősorban szerkesztői (*editorial*) szempontok alapján hozzák meg, nem pedig formalizált, anonim szakértői bírálati eljárás keretében. A minőségbiztosítás ebben a modellben nem külső lektorok módszertani értékelésére épül, hanem a szerkesztők által érvényesített strukturális, érvelési és formai követelményekre, különös tekintettel az argumentáció koherenciájára, a hivatkozások pontosságára és a szöveg dogmatikai következetességére.¹ E lapok szerkesztőségébe való bekerülés az egyik legmagasabb presztízsű elismerés a hallgatók számára. Bár számos *law review* gyakorlatában megjelenik a kari tanácsadók informális bevonása vagy professzori véleménykérés, ez nem azonos a klasszikus értelemben vett *peer review* intézményével, és nem képez egységesen szabályozott, transzparensten dokumentált eljárást.² A modell legitimitását ezért nem elsősorban a szakértői lektorálás, hanem a történeti beágyazottság, az intézményi presztízs és a jogtudományi közösség hosszú távú elfogadása alapozza meg, ami egyúttal magyarázatot ad arra is, hogy az amerikai jogi folyóiratok miért nehezen illeszthetők a nemzetközi, standardizált *peer review*-alapú értékelési rendszerek kategóriáiba.³

A nemzetközi összehasonlítás szempontjából az amerikai modell tanulsága elsősorban nem az, hogy 'átvehető-e', hanem az, hogy a jogtudományban a szakmai elismertség nem mindenhol ugyanolyan eljárási sémákból épül fel. A működőképesség és reputáció alapja itt is a következetes megjelenés, a közlési minőség fenntartása és a szakmai közösség tényleges bevonása.⁴ Ezt a sajátosságot a nemzetközi diskurzus évtizedek óta elemzi és vitatja, éppen ezért fontos belátni, hogy a jogtudomány nemzetközi térképe többféle legitim szerkesztési kultúrát ismer, de mindegyik esetében alapelv, hogy a folyóiratnak egyértelműen közölnie kell:

-
- 1 FOOTE, Daniel H.: Student-Edited Law Reviews and Their Role in U.S. Legal Education. *The University of Tokyo Law Review*, 2011/6, 257–275.
 - 2 SWYGERT Michael L. – BRUCE Jon W.: The Historical Origins, Founding, and Early Development of Student-Edited Law Reviews. *Hastings Law Journal*, 1985, 36 (5), 739–791.
 - 3 FRIEDMAN, Lawrence M.: Law Reviews and Legal Scholarship: Some Comments. *Denver University Law Review*, 1998, 75 (2) 661–668.
 - 4 POSNER, Richard A.: The Future of the Student-Edited Law Review. *Stanford Law Review*, 1995/47, 1131–1138.

milyen eljárás szerint választja ki és gondozza a közleményeket, és milyen minőségbiztosítási logika érvényesül.

Az Egyesült Királyságban és a brit–nemzetközi akadémiai jogi folyóiratok körében a szerkesztési és közlési gyakorlat lényegesen közelebb áll a klasszikus, külső szakértői bírálatra épülő tudományos folyóiratmodellhez, mint az amerikai hallgatói szerkesztésű *law review* rendszer. A brit jogi folyóiratok döntő többsége formalizált, jellemzően *double-blind peer review* eljárást alkalmaz, amelyben a kéziratot a szerkesztőség előszűrését követően külső, a témában jártas szakértők értékelik, a szerző személyének anonimitása mellett.⁵ A bírálati eljárás nem csupán létező gyakorlatként, hanem részleteiben is transzparensen jelenik meg: a folyóiratok honlapján rendszerint külön dokumentumban rögzítik a bírálat típusát, menetét, a döntési szinteket és azt, hogy a végső szerkesztői döntés miként viszonyul a bírálói véleményekhez. A brit gyakorlat sajátossága továbbá, hogy a *peer review* funkcióját nem kizárólag szelekciós eszközként értelmezi, hanem kifejezetten fejlesztő jellegű szakmai visszacsatolásként is, amelynek célja a kézirat tudományos színvonalának emelése, az érvelés pontosítása és a jogdogmatikai koherencia erősítése. Ez a szerkesztési kultúra a szerzők számára kiszámítható eljárási környezetet teremt, és azt az elvárást közvetíti, hogy a folyóirat a közlésen túl is 'tudományos szolgáltatást' nyújt a szakmai diskurzus minőségének javítása érdekében. A nemzetközi indexáló és értékelő rendszerek szempontjából mindez különös jelentőséggel bír, mivel a *peer review* és az *editorial oversight* meglétének világos, könnyen hozzáférhető és dokumentált bemutatása a kiválasztási folyamatok egyik alapvető belépési feltételeként jelenik meg, különösen a jogtudományi folyóiratok esetében, ahol a módszertani és nyelvi sokféleség miatt a minőségbiztosítás láthatósága kiemelt szerepet kap.⁶

A kontinentális európai tér ennél heterogénebb. Sok országban a jogtudományi folyóiratok történetileg erős szakmai–professzori tekintélyre és szerkesztői kurátori szerepre épültek, ahol a közlési döntések és a minőségbiztosítás részben a szerkesztőség szakmai súlyán és részben informális szakmai kontrollon nyugodtak. E modell nem szükségképpen 'gyengébb', de a mai transzparencia- és etikai standardok közegében könnyen láthatatlanná válhat a minőségbiztosítás tényleges mechaniz-

5 REYNOLDS, Daniel – WICKHAM, Christopher – DARLEY, Rebecca: *Open access journals in humanities and social science*. London, The British Academy. 2014, 1–105.

6 COWNIE, Fiona: *Legal academics: Culture and identities*. Oxford, Hart Publishing, 2004, 1–227.

musa, ha a folyóirat nem fordít tudatos figyelmet arra, hogy az eljárásait megnevezze és következetesen kommunikálja.

A jogtudományi jelentőségénél fogva külön említést érdemel a német jogtudományi publikációs világ, amelyet a nemzetközi szakirodalom következetesen sajátos történeti és intézményi fejlődés eredményeként ír le. A német jogtudományban a folyóiratok hosszú időn keresztül elsősorban professzori szerkesztésű fórumokként működtek, ahol a közlés szakmai legitimációját nem formalizált, kétoldalúan anonim *peer review*-eljárások, hanem a szerkesztői felelősség és az akadémiai tekintélyen alapuló döntéshozatal biztosította. A kéziratok kiválasztása jellemzően a szerkesztőbizottság – gyakran elismert professzorokból álló – szakmai mérlegelésén nyugodott, amely a jogdogmatikai koherenciát, a módszertani megalapozottságot és a tudományos hozzájárulás súlyát értékelte, de nem feltétlenül anonimizált, külső bírálók írásos véleményei alapján. A klasszikus értelemben vett, kétoldalúan anonim *peer review*-eljárás ezért a német jogi folyóiratok esetében történetileg nem vált általános normává, és elsősorban bizonyos, nemzetközi orientációjú vagy interdiszciplináris profilú folyóiratoknál jelent meg hangsúlyosabban.⁷ A német modell sajátossága ugyanakkor nem a minőségbiztosítás hiánya, hanem annak eltérő intézményesülése:⁸ a szakmai kontroll a professzori felelősség, a tudományos reputáció és a szerkesztői kurátori szerep révén érvényesült, ami hosszú ideig stabil és a jogtudomány belső normái szerint legitim rendszernek számított.⁹ A nemzetközi indexálási és értékelési környezet változásával párhuzamosan azonban egyre több német jogi folyóirat kezdte el explicit módon is bevezetni vagy dokumentálni az anonimizált *peer review* elemeit, különösen azok, amelyek tudatosan törekednek nemzetközi láthatóságuk és bibliometriai értékelhetőségük erősítésére. Ugyanakkor például a német jogtudományi publikációs gyakorlat elemzése során Hanjo Hamann és Daniel Hürlimann empirikus vizsgálata arra a

7 Wissenschaftsrat: German Council of Science and Humanities https://www.wissenschaftsrat.de/EN/About_us/The_Council/the_council (2026. 02. 20.)

Science Council (Wissenschaftsrat): Prospects of Legal Scholarship in Germany. Current Situation, Analyses, Recommendations. https://www.wissenschaftsrat.de/download/archiv/2558-12_engl.pdf (2026. 02. 20.)

8 Nomos: Rechtswissenschaft – „Das Peer-Review-Verfahren” <https://www.nomos.de/zeitschriften/rw/> (2026. 02. 20.)

9 PURNHAGEN, Kai Peter – PETERSEN, Niels: *Evaluation of Academic Legal Publications in Germany*. In: GESTEL Rob van – LIENHARDT Andreas (eds.): *Evaluating Academic Legal Research*. Cheltenham, Edward Elgar Publishing Limited, 2019, 88–103.

megállapításra jut, hogy a vizsgált német nyelvű jogi folyóiratok jelentős része ugyan használja a *peer review* kifejezést, azonban annak tartalmát és konkrét eljárási elemeit gyakran csak általános, nem standardizált módon írja le, ami a nemzetközi tudományos gyakorlatokhoz viszonyítva elsősorban terminológiai és intézményi eltérésként értelmezhető, nem pedig a minőségbiztosítás hiányaként.¹⁰

A jelenlegi 'jó gyakorlat' azonban azt mutatja, hogy azok a kontinentális jogi folyóiratok, amelyek tudatosan kívánják erősíteni nemzetközi láthatóságukat, egyre gyakrabban dolgoznak explicit, anonimizált bírálati eljárásokkal, és ezeket részletesen közlik is a honlapon. Jó példa erre egy nemzetközi fókuszú, európai jogi profillal működő folyóirat szerkesztési és bírálati rendje, ahol a beküldési eljárás része az anonimizálás és a *blind peer review*.

Stojanovski és szerzőtársai tanulmánya vizsgálja a *peer review* folyamatát 119 európai jogi folyóirat esetében, és kimutatja, hogy a *peer review* anonim és független recenzensek bevonásával történik, ami a tudományos minőség alapvető eleme.¹¹

Külön tanulságot kínálnak a kisebb nyelvterületeken működő jogtudományi folyóiratok és az úgynevezett 'kis jogrendszerek' publikációs gyakorlatai, ahol a tudományos közlés intézményi céljai és a nemzetközi láthatóság követelményei gyakran sajátos feszültségbe kerülnek egymással. E folyóiratok esetében a legfontosabb stratégiai kérdés rendszerint az, miként tartható fenn egyszerre a nemzeti nyelven zajló, helyi jogi problémákra érzékeny tudományos diskurzus, valamint az a nemzetközi felfedezhetőség, amely a kortárs tudományos kommunikációban a minősítés és az értékelhetőség előfeltételévé vált. A kisebb jogrendszerek jogtudománya ugyanis jellemzően erősen kötődik a saját alkotmányos, dogmatikai és intézményi környezetéhez, ami indokolttá teszi a nemzeti nyelv használatát, ugyanakkor ez a nyelvi sajátosság a nemzetközi adatbázisok szempontjából korlátozhatja a láthatóságot és az idézhetőséget.

A nemzetközi indexálási rendszerek – különösen a *Web of Science* és a *Scopus* – logikájából azonban nem az következik, hogy a teljes nyelvváltás

10 HAMANN, Hanjo – HÜRLIMANN, Daniel: *Open Access bei der Veröffentlichung rechtswissenschaftlicher Fachliteratur – was soll das?* In: HAMANN, Hanjo – HÜRLIMANN, Daniel (eds.): *Open Access in der Rechtswissenschaft*. Baden-Baden, Nomos, 2019, 3–30.

11 STOJANOVSKI, Jadranka – SANZ-CASADO, Elias – AGNOLONI, Tommaso – PERUGINELLI, Ginevra: *Peer review in law journals. Frontiers in research metrics and analytics*, 2021/6, 787768.

lenne az egyetlen járható út. A gyakorlat azt mutatja, hogy számos kisebb nyelvterülethez kötődő folyóirat esetében már önmagában is jelentős előrelépést jelent, ha a folyóirat következetesen biztosítja az angol nyelvű metaadatokat, így különösen a cikkek címét, absztraktját és kulcsszavait, valamint a bibliográfiai hivatkozások római betűs (*roman script*) megjelenítését. Ezek az elemek lehetővé teszik, hogy a folyóirat tartalma a nemzetközi keresőrendszerekben és adatbázisokban azonosíthatóvá és kereshetővé váljon, anélkül, hogy a folyóirat feladná a nemzeti nyelvű közléshez kötődő tudományos küldetését. A digitális tudományos térben ugyanis a 'felfedezhetőség' elsődleges feltétele az, hogy a publikáció metaadatai értelmezhetőek legyenek a globális tudományos infrastruktúrák számára.

Ezt a megközelítést a *Web of Science*-hez és más nemzetközi indexálási rendszerekhez kapcsolódó dokumentációk is egyértelműen megerősítik, amikor kiemelik az angol nyelvű metaadatok és a *roman script* bibliográfia alkalmazásának fontosságát, valamint a megjelenés pontosságát és volumenét mint alapvető minőségi standardokat. A kisebb nyelvterületeken működő folyóiratok esetében ezért a nemzetközi láthatóság erősítése nem feltétlenül nyelvpolitikai kérdésként, hanem szerkesztési és technikai következetességgént jelenik meg: annak biztosításaként, hogy a folyóirat működése, tartalma és megjelenése a nemzetközi tudományos közlés minimális formai és infrastrukturális elvárásaihoz igazodjon. Ez a megoldás lehetőséget teremt arra, hogy a helyi relevanciájú jogtudományi diskurzus megmaradjon, miközben a folyóirat bekapcsolódik a nemzetközi tudományos kommunikáció áramába, és hosszabb távon alkalmassá válik a nemzetközi minősítési rendszerekben való megjelenésre.

A nemzeti jogtudományi publikációs hagyományok mellett a kortárs európai tudományos kommunikációban egyre meghatározóbb szerepet töltenek be azok a nagy nemzetközi kiadók által alkalmazott szerkesztési és minőségbiztosítási gyakorlatok, amelyek nem egy adott jogrendszerhez, hanem egységes, diszciplinákon átívelő standardokhoz igazodnak. Az olyan kiadók, mint a *Springer Nature*, a *Frontiers* vagy az MDPI által működtetett folyóiratok esetében a *peer review* eljárás, az *editorial oversight* és a publikációetikai keretek nem csupán deklarált elvek, hanem részletesen leírt és a nemzetközi indexálási rendszerek által is elvárt működési feltételek, amelyekhez egy újonnan induló folyóirat akkor tud érdemben kapcsolódni, ha már a kezdetektől ezekhez a standardokhoz igazítja saját szerkesztési gyakorlatát.¹²

12 VAN LEEUWEN, Thed – MOED, Henk F. – TIJSSEN, Robert – VISSER, Martijn – VAN

A nemzetközi gyakorlat megértéséhez végül érdemes röviden kitérni arra is, hogy a jogtudomány bibliometriai 'láthatósága' eltérő más diszciplínákétól, és ez az indexálás realitását is befolyásolja.¹³ A jogtudományi folyóiratok sok országban részben alulreprezentáltak¹⁴ a klasszikus bibliometriai adatbázisokban, ami azt jelenti, hogy a nemzetközi láthatóság építése nem pusztán minőségi munka kérdése, hanem részben adatlefedettségi és infrastruktúra-probléma is.¹⁵ E jelenséget például a német jogi folyóirat-ökoszisztéma bibliometriai lefedettségét vizsgáló friss kutatás is alátámasztja: a standard adatbázisokban való megjelenés nem automatikus, és sokszor nem tükrözi teljes mértékben a nemzeti jogtudományi élet valós szerkezetét.¹⁶

A fenti modellek összevetéséből egy induló magyar jogtudományi folyóirat számára az a tanulság vonható le, hogy a 'nemzetközi gyakorlat' nem egyetlen, mechanikusan átvehető szerkesztési vagy intézményi mintát jelent, hanem olyan alapelvek összességét, amelyek eltérő történeti, nyelvi és tudományos kontextusokban is visszatérően megjelennek a működő és hosszú távon stabil folyóiratok esetében.

Ide tartoznak mindenekelőtt az alábbiak:

- a) A döntéshozatal és a minőségbiztosítás módjának transzparens leírása, vagyis annak egyértelmű kommunikálása, hogy a kéziratok milyen eljárásban, milyen szereplők közreműködésével és milyen szakmai szempontok szerint kerülnek elbírálásra. A nemzetközi gyakorlatok alapján a transzparencia nem pusztán adminisztratív követelmény, hanem a szakmai bizalom egyik alapfeltétele, különösen olyan diszciplínában, ahol a publikációk értékelése sokszor kvalitatív mérlegelésen alapul.
- b) A következetes megjelenés és a vállalt publikációs rend betartása, amely a folyóirat intézményi megbízhatóságának egyik legfontosabb

RAAN, Ton: Language biases in the coverage of the Science Citation Index and its consequences for international comparisons of national research performance. *Scientometrics*, 2001, 51 (1), 335–346.

13 HICKS, Diana – WOUTERS, Paul – WALTMAN, Ludo – DE RIJCKE, Sarah, – RAFOLS, Ismael: Bibliometrics: the Leiden Manifesto for research metrics. *Nature*, 2015, 520 (7548), 429–431.

14 Uo. 430.

15 STOJANOVSKI – SANZ-CASADO – AGNOLONI – PERUGINELLI i. m. 787768.

16 BOULANGER, Christian – FEJZO, Daniel – RIMMERT, Christine: Law Doesn't Count? Measuring Bibliometric Coverage of German Law Journals. *Law Doesn't Count? Measuring Bibliometric Coverage of German Law Journals. Social Sciences Research Network*, 2025/10, 1–35.

indikátora. A nemzetközi tapasztalatok szerint a tudományos minőség önmagában nem elegendő ahhoz, hogy egy folyóirat tartósan beágyazódjon a szakmai kommunikációba, ha a megjelenés időzítése kiszámíthatatlan vagy a lapszámok rendszertelenek. A következetesség ebben az értelemben nem mennyiségi, hanem szervezeti kérdés, amely azt jelzi, hogy a folyóirat képes hosszú távon fenntartani saját működését és szerkesztési kapacitását.

- c) Az etikai és integritási keretek, amelyek a nemzetközi tudományos közlésben egyre inkább elvárt minimumfeltételekké váltak. A publikációetikai nyilatkozatok, az összeférhetetlenségi szabályok, valamint a panaszkezelési és korrekciós eljárások megléte¹⁷ nem csupán normatív elvárásokat tükröz, hanem azt a felismerést is, hogy a tudományos rekord integritása intézményi felelősség. A jogtudomány esetében – ahol a személyes szakmai hálózatok és az intézményi kötődések hagyományosan erősebbek – e keretek különösen fontos szerepet játszanak a részrehajlás látszatának elkerülésében és a szakmai hitelesség fenntartásában.
- d) Végül a nemzetközi felfedezhetőség minimumának biztosítása olyan technikai és szerkesztési követelményként jelenik meg, amely nem a tudományos tartalom nemzetköziesítését, hanem annak hozzáférhetőségét célozza. Az angol nyelvű metaadatok, a standardizált bibliográfiai leírás és az egységes hivatkozási rend lehetővé teszik, hogy a folyóirat publikációi a nemzetközi tudományos infrastruktúrák számára értelmezhetővé és kereshetővé váljanak, anélkül, hogy a nemzeti nyelvű jogtudományi diskurzus háttérbe szorulna. E technikai feltételek teljesítése a nemzetközi gyakorlatban nem kivétel, hanem alapelv, amelyhez a különböző jogrendszerekhez és nyelvi közösségekhez tartozó folyóiratok egyaránt igazodnak.

Ezekből az alapelvekből képezhető le az a feltételrendszer, amelyet a tudomány következő része objektív belépési minimumként javasol egy induló magyar jogtudományi folyóirat számára. A hangsúly ebben a megközelítésben nem a külső minősítések gyors elérésén, hanem azon van, hogy a folyóirat már működésének korai szakaszában olyan szerkesztési, eljárási és technikai kereteket alakítson ki, amelyek hosszabb távon összhangban állnak a nemzetközi tudományos közlés bevett normáival.

17 Ld. ehhez: COPE: Core Practices. <https://publicationethics.org/core-practices> (2026. 02. 21.)

3. Folyóíratépítés: a nemzeti elismertség és a nemzetközi láthatóság

A folyóíratépítés egyik leggyakoribb félreértése az, hogy a siker kulcsa valamely külső 'címke' gyors megszerzése, például egy adatbázisba kerülés vagy egy rangsorban való megjelenés. A nemzetközi tapasztalatok ezzel szemben azt mutatják, hogy a külső elismerések jellemzően egy már stabil működésre ráépülő következmények. A *Web of Science* kiválasztási logikája például kifejezetten kettéválasztja a minőségi kritériumokat és az *impact*-jellegű kritériumokat, és azt jelzi, hogy a belépés elsődleges feltétele a szerkesztői rigor és *best practice*-szintű működés, míg az *impact*-szempontok csak ezután értelmezhetők. Ez a felosztás a gyakorlati folyóíratépítésre lefordítva azt jelenti, hogy a stratégia első szakaszában az 'auditálható minőség' a cél, a második szakaszban a közösségi beágyazottság és a szakmai használat, a harmadik szakaszban pedig a nemzetközi felfedezhetőség intézményesítése.

Egy új folyóirat indulásakor – a szerkesztőség és a szerkesztőbizottság felállítása, valamint az operatív működést támogató mechanizmusok biztosítása mellett – a legnagyobb kihívás a hitelesség megteremtése. A hitelesség itt nem a szerzői névsor presztízsén múlik, hanem azon, hogy a folyóirat működése kiszámítható és leírható legyen. Ebben az időszakban a folyóiratnak valójában kétféle elvárásnak kell megfelelnie: az egyik a szerzők felé tett ígéret, hogy a beküldött kéziratok korrekt, időben zajló szakmai eljáráson mennek keresztül, a másik az olvasók felé tett ígéret, hogy a folyóirat valóban megjelenik, és nem tűnik el félúton.¹⁸ A nemzetközi kiválasztási rendszerek a folyóiratok értékelése során kiemelten vizsgálják a megjelenés pontosságát (*timeliness*), valamint a *peer review*-eljárás nyilvános és egyértelmű leírását mint a szerzők és az olvasók felé tett intézményi kötelezettségvállalás mérhető indikátorait.¹⁹

18 CLARIVATE: Web of Science Core Collection – Journal Evaluation Process and Selection Criteria. <https://clarivate.com/academia-government/scientific-and-academic-research/research-discovery-and-referencing/web-of-science/web-of-science-core-collection/editorial-selection-process/journal-evaluation-process-selection-criteria/> (2026. 02. 21.)

19 Lásd különösen: CLARIVATE: Web of Science Core Collection – Journal evaluation process and selection criteria <https://clarivate.com/academia-government/scientific-and-academic-research/research-discovery-and-referencing/web-of-science/web-of-science-core-collection/editorial-selection-process/journal-evaluation-process-selection-criteria/> (2026. 02. 21.); továbbá Committee on Publication Ethics (COPE): Core Practices <https://publication-ethics.org/resources/cope-core-practices/>

Az indulási szakaszban különösen fontos, hogy a folyóirat ne próbáljon egyszerre túl sokat vállalni. A jogtudományban a kéziratok bírálata időigényes, a megfelelő bírálók megtalálása sokszor nehéz, és a szerkesztői döntésekhez is kellő szakmai ráfordítás szükséges. Ha a folyóirat túl nagy volumenű megjelenést vállal, könnyen csúszásokhoz és minőségromláshoz vezethet, ami reputációs szempontból súlyosabb kár, mint az, ha a lap eleve szerényebb menetrenddel indul.²⁰ A nemzetközi joggyakorlatokból az következik, hogy a vállalható menetrend betartása önmagában minőségi jelzés: a professzionalizmus része, amelyre később bármely indexálási kérelem ráépülhet.²¹

A második, stabilizációs szakaszban a fő feladat az, hogy a folyóirat kiépítse a 'belső kör' láthatatlan korlátai közül, miközben megőrzi a működés első szakaszában kialakított következetességet. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy az egyik legfontosabb feladat a bírálói és szerzői hálózat folyamatos építése, bővítése. A bírálói hálózat esetében nem csupán mennyiségi kérdéssről van szó, hanem a jogtudomány specializáltságából fakadóan arról, hogy a kéziratokhoz megfelelő kompetenciájú bírálókat találjon, és hogy a bírálatok valóban fejlesztő jellegűek legyenek. A szerzői hálózat esetében a stabilizáció kulcsa az intézményi diverzitás: ha a folyóirat tartósan egy szerzői körre támaszkodik, az hosszú távon csökkenti a lap tudományos térként való vonzerejét, mert a folyóirat nem vitafórumként, hanem belső közlési felületként jelenik meg. A transzparenciaorientált rendszerek (különösen a nyílt hozzáférésű folyóiratok világában) kifejezetten érzékenyek az endogenitásra és a belső publikálás arányára mint reputációs kockázatra; ezért a stabilizáció egyik tartós befektetése az, ha a folyóirat már ekkor elkezd olyan belső szabályokat és szerkesztői gyakorlatokat követni, amelyek láthatóvá teszik, hogy a közlés szakmai alapon történik.

A stabilizációs szakaszban válik igazán jelentőssé a technikai–metaadat infrastruktúra fejlesztése is. A nemzetközi felfedezhetőség, az idézhetőség és a hosszú távú hozzáférhetőség sokszor nem azon bukik el, hogy a folyóiratban gyengék a tanulmányok, hanem azon, hogy a cikkek nem megfelelő módon vannak leírva, archiválva, azonosítva vagy kereshetővé téve. A *Web*

(2026. 02. 21.); WARE, Mark: Peer review: Recent experience and future directions. *New review of information networking*, 2011, 16 (1), 23–53.

20 MERTON, Robert K.: *The Normative Structure of Science*. In: STORER Norman W. (ed.): *The Sociology of Science*. Chicago, University of Chicago Press, 1973, 267–278.

21 WARE i. m. 40., továbbá WILSDON, James et. al.: *The Metric Tide: Report of the Independent Review of the Role of Metrics in Research Assessment and Management*. London, HEFCE, 2015, 25–30.

of Science-hez kötődő tájékoztatók – és a kiválasztási folyamat gyakorlati dokumentumai – külön hangsúlyt helyeznek a honlap funkcionalitására, a bibliográfiai adatok standardjaira, a szerkesztőségi és szerzői affiliációk feltüntetésére, valamint az etikai *statement*ek jelenlétére. A stabilizáció időszakában ezért érdemes a folyóirat digitális arculatát is úgy fejleszteni, hogy az indexálási szempontrendszerek számára „olvasható” legyen: világos rovatstruktúra, következetes évfolyam- és lapszámozás, angol nyelvű metaadatok, egységes hivatkozási rend és olyan állandó azonosítók használata, amelyek megkönnyítik a későbbi feldolgozást.

A harmadik, nemzetközi láthatóságot célzó szakaszban a stratégia már nem pusztán a belső működés stabilitásáról szól, hanem arról is, hogy a folyóirat a külső rendszerek felé hogyan tudja bemutatni és igazolni a teljesítményét. A *Scopus* esetében a 2024-ben bevezetett módosítás – amely megszüntette a korábban alkalmazott, kétéves megjelenési minimumkövetelményt – arra utal, hogy a benyújtás optimális időzítését nem formális időtartamhoz, hanem a ténylegesen publikált tartalom volumenéhez, a megjelenés következetességéhez és a folyóirat szerkesztési működésének érettségéhez érdemes igazítani.²² Ez a jogtudományban különösen fontos: a cikkek 'érési ideje', idézői életciklusa gyakran hosszabb, így a korai benyújtás nem feltétlenül hoz gyors eredményt, de a jól dokumentált *editorial standard*ok és transzparens etikai keretek már ekkor is erős belépési alapot jelentenek.

A DOAJ (*Directory of Open Access Journals*) kiválasztási gyakorlata egy másik oldalról, de lényegében ugyanazt az elvet erősíti meg, mint a nagy indexáló adatbázisok: egy újonnan induló folyóirat esetében a minőség értékelhetőségének előfeltétele a ténylegesen létező publikációtörténet. A DOAJ nem pusztán deklarációkat vagy szerkesztési ígéreteket vizsgál, hanem azt, hogy a folyóirat működése már empirikusan is értékelhető legyen. Ennek megfelelően az új folyóiratok felvételének feltételeként előírja, hogy a folyóirat vagy időben mérhető publikációs múlttal rendelkezzen – jellemzően legalább egy éve működjön –, vagy pedig olyan mennyiségű ténylegesen megjelent *open access* kutatási cikket tudjon felmutatni, amely alapján a szerkesztési gyakorlat, a *peer review* működése és a publikációs minőség reálisan megítélhető legyen. A DOAJ által alkalmazott minimumkövetelmény – amely jelenleg legalább tíz *open access* kutatási cikk meglétét írja elő – nem mennyiségi elvárásként, hanem a

22 <https://www.elsevier.com/solutions/scopus/how-scopus-works/content/content-policy-and-selection> (2026. 02. 21.)

működési érettség *proxy*jaként értelmezhető: annak biztosítékaként, hogy a folyóirat nem csupán formálisan létezik, hanem ténylegesen működő szerkesztési és közlési gyakorlatot folytat.²³

Ez a megközelítés különösen tanulságos a jogtudományi folyóiratok számára, ahol a publikációk értékelése jellemzően kvalitatív jellegű, és a formális mutatók önmagukban kevésbé alkalmasak a tudományos színvonal megítélésére. A DOAJ logikája ebben az értelemben nem a gyors felvételt ösztönzi, hanem azt, hogy a folyóirat előbb stabilizálja saját működését, és csak ezt követően kérje felvételét egy nemzetközi nyilvántartásba. Ez a sorrendiség összhangban áll azzal a tágabb nemzetközi gyakorlattal, amely szerint az indexálás nem a működés elindításának eszköze, hanem annak visszaigazolása.

E szakaszban a publikációetikai és integritási kérdések kezelése már nem csupán 'belső rend' kérdése, hanem a külső bizalom alapja is. A *COPE Core Practices* azt a szemléletet képviseli, hogy a tudományos rekord integritása közösségi érték, és ennek fenntartása a folyóiratok és a szerkesztők felelőssége. Az ilyen jellegű keretek meglétét és következetes alkalmazását a nemzetközi világ egyre inkább elvárja.²⁴ A nemzetközi láthatóság felé vezető út tehát a jogtudományban sem 'külön projekt', hanem annak a bizonyítása, hogy a folyóirat a tudományos közlés általános normái szerint működik, miközben a jogtudomány sajátosságait is figyelembe veszi.

4. A hazai jogtudományi szakfolyóiratok minősítésének kihívásai

4.1. A folyóiratok hazai és nemzetközi láthatóságának kihívásai

Egy induló magyar jogtudományi folyóirat minősítési útja több, egymást részben követő, részben párhuzamosan futó lépcsőből áll, amelyek eltérő intézményi logikákhoz és értékelési célokhoz kapcsolódnak. A hazai tudományos térben az első technikai és intézményi előfeltételt a folyóirat megjelenése az országos tudományos nyilvántartási infrastruktúrában jelenti. Ennek központi eleme az Magyar Tudományos Művek Tára (MTMT). Az MTMT nem minősítő, hanem regisztráló és adatkezelő rendszerként működik. A folyóirat MTMT-ben való megjelenése – különösen önálló folyóiratként, stabil azonosítókkal és következetes bibliográfiai adatokkal – alapfeltétele annak, hogy a benne megjelent publikációk a hazai

23 <https://doaj.org/apply/guide/> (2026. 02. 21.)

24 CLARIVATE i. m.; COPE i. m.; WARE i. m. 30.

tudományos teljesítményértékelésben egyáltalán láthatóvá váljanak. Az MTMT tehát nem minősíti a folyóiratot tudományos értelemben, de nélkülözhetetlen infrastruktúrát biztosít a későbbi szakmai értékeléshez.

Az MTMT-ben való jelenlétet követően – illetve arra épülve – jelenik meg a hazai tudományos minősítés második, akadémiai szintje. Ez a jogtudomány területén az Magyar Tudományos Akadémia IX. Osztálya. A IX. Osztály által alkalmazott folyóiratminősítési gyakorlat célja nem a nemzetközi rangsorolás, hanem annak megítélése, hogy az adott folyóirat a hazai jogtudományi közösségben milyen tudományos súllyal és legitimitációval bír. Ez az értékelés jellemzően olyan szempontokra épül, mint a szerkesztési gyakorlat, a szakmai közösség általi elfogadottság, a publikációk jellege és a folyóirat stabil működése. Fontos hangsúlyozni, hogy ez a minősítés nem automatikus, és nem pusztán formai megfelelésen alapul, a folyóiratnak ténylegesen működő, tartós jelenlétet kell felmutatnia a hazai tudományos diskurzusban.

Az MTA IX. Osztálya által alkalmazott folyóiratminősítési gyakorlat nem egy formalizált, kérelmezéshez kötött akkreditációs eljárásként működik, hanem a jogtudományi közösségen belül kialakuló szakmai legitimáció intézményes leképeződéseként. Bár az értékelés során következetesen megjelennek olyan szempontok, mint a rendszeres megjelenés, a szerkesztési stabilitás és a szakmai elfogadottság, ezek nem egy nyilvánosan kodifikált eljárásrendben, hanem testületi szakmai mérlegelés keretében érvényesülnek.

Ezzel párhuzamosan – és nem szükségszerűen csak ezt követően – megnyílhat a lehetőség a nemzetközi minősítési és indexálási folyamatok elindítására is. A nemzetközi térben azonban nem egyetlen 'minősítő szerv' működik, hanem egymástól elkülönülő, eltérő célú rendszerek. A *Web of Science* esetében a folyóiratok kiválasztását a *Clarivate* által működtetett szerkesztőségi és tartalmi értékelési eljárás határozza meg, amely elsősorban a szerkesztési standardokat, a megjelenés pontosságát, a *peer review* dokumentáltságát és a nemzetközi felfedezhetőséget vizsgálja. A *Scopus* hasonló, de részben eltérő kiválasztási logikát alkalmaz, ahol a hangsúly a folyóirat működési érettségén, a publikált tartalom volumenén és a szerkesztési következetességen van. E két adatbázis minősítési döntéseit követően jelenhet meg egy folyóirat a *SCImago Journal Rank* rendszerében, amely azonban nem önálló minősítő fórum, hanem a *Scopus* adatbázisára épülő, bibliometriai alapú rangsor.

A fentiek alapján látható, hogy a hazai és nemzetközi minősítési utak tehát organikusan kapcsolódnak egymáshoz. A hazai – MTMT-re és az MTA IX. Osztályára épülő – folyamat elsősorban a nemzeti tudományos közösségen belüli legitimációt szolgálja, míg a nemzetközi indexálási rendszerek a globális láthatóságot és összehasonlíthatóságot biztosítják. A nemzetközi jógyakorlatok alapján e két út nem zárja ki egymást: egy folyóirat akkor jár el stratégiaileg helyesen, ha már a működés korai szakaszában úgy alakítja ki szerkesztési, etikai és technikai kereteit, hogy azok mind a hazai, mind a nemzetközi értékelési szempontokkal összhangban álljanak, még akkor is, ha az egyes minősítési kérelmek benyújtására eltérő időpontokban kerül sor.

4.2. A publikációs hajlandóság kihívásai

A jogtudományi publikációs hajlandóság alakulását a hazai felsőoktatási intézmények – különösen a modellváltó egyetemek – állami finanszírozási szerződéseiben megjelenő teljesítménymutatók is érdemben befolyásolják. Ezekben a megállapodásokban egyre hangsúlyosabban jelennek meg azok a KPI-ok, amelyek a nemzetközi bibliometriai rangsorok felső szegmenséhez, elsősorban Q1-es és D1-es besorolású publikációkhoz kötik az intézményi teljesítményértékelést.

A jogi folyóiratok a nemzetközi adatbázisokban – különösen a *Web of Science* és a *Scopus* rendszerében – azonban többnyire strukturálisan alul-reprezentáltak, és a „Law” kategóriában mindössze szűk körben találhatók Q1-es (még kevésbé D1-es) besorolású folyóiratok. Ennek következtében a jogtudományi szerzők számára a Q1/D1-orientált teljesítményelvárások nemcsak ösztönzőként, hanem egyben strukturális korlátként is megjelennek, ami közvetve visszahat a hazai folyóiratokba irányuló publikációs hajlandóságra is.

A publikációs hajlandóságot azonban nemcsak a tudományos minősítés formális elvárásai, hanem az intézményi ösztönzőrendszerek működése is befolyásolja. A magas presztízsű, nemzetközi rangsorolt folyóiratok esetében egyre gyakoribb a jelentős összegű közzétételi díj (*article processing charge*), amely ugyanakkor sok esetben implicit módon együtt jár azzal az intézményi elvárással, hogy az oktatók és kutatók elsősorban ilyen fórumokon publikáljanak. Ez a kettősség különösen élesen jelenik meg azoknál az egyetemekenél, ahol az intézményi teljesítményértékelés és a finanszírozás jelentős része Q1-es vagy D1-es publikációkhoz kötődik.

Az ilyen elvárások teljesítése azonban nemcsak szakmai, hanem anyagi akadályokba is ütközhet, különösen a jogtudomány területén, ahol a kutatási projektek jellemzően nem rendelkeznek olyan volumenű forrásokkal, amelyek rendszeresen fedeznék a magas publikációs díjakat.

Ezzel párhuzamosan egy olyan strukturális torzulás alakul ki, amely a még nem minősített vagy nemzetközileg indexált folyóiratok helyzetét tovább nehezíti. Mivel ezek a folyóiratok nem számítanak bele a formális teljesítménymutatókba, a szerzők – racionális intézményi döntéseik következtében – ritkán választják őket elsődleges publikációs fórumként. Ez a jelenség nemcsak a tapasztalt kutatók körében figyelhető meg, hanem a doktori képzésben részt vevő hallgatók esetében is, akik számára a doktori szabályzatok és az ösztöndíjrendszerek egyre gyakrabban írják elő a magasabb rangú folyóiratokban való publikálást. A doktori hallgatók publikációs stratégiája így már a képzés korai szakaszában a nemzetközi rangsorolt folyóiratok irányába tolódik el, ami érthető módon csökkenti a motivációt arra, hogy egy újonnan induló, még minősítéssel nem rendelkező jogtudományi folyóiratban közöljenek.

Ez az ösztönzési struktúra egyfajta önmegegyező körfolyamatot hoz létre: a még nem minősített folyóiratok azért nem tudnak elegendő kéziratot vonzani, mert nem rendelkeznek minősítéssel, ugyanakkor a minősítés megszerzésének egyik előfeltétele éppen a rendszeres, megfelelő volumenű és minőségű publikációs tartalom lenne. A jogtudomány sajátosságai miatt e kör különösen nehezen törhető meg, hiszen a publikációk jelentős része nem projektfinanszírozásból születik, hanem egyéni kutatói munkára épül, amelynek költségeit a szerzők vagy intézményeik csak korlátozott mértékben tudják viselni. Mindez hozzájárul ahhoz, hogy az új vagy megújuló jogtudományi folyóiratok esetében a kézratszerzés nem elsősorban szerkesztési vagy minőségi, hanem alapvetően intézményi ösztönzési problémaként jelenik meg.

A publikációs hajlandóság erősítéséhez olyan ösztönzők kialakítása szükséges, amelyek képesek részben ellensúlyozni a még nem minősített folyóiratokkal szembeni intézményi- és karrierkockázatokat. Ilyen eszköz lehet például az ösztöndíj- és támogatási rendszerek célzott alkalmazása, amely a publikáció tényleges létrejöttét honorálja, függetlenül attól, hogy a folyóirat a minősítési hierarchia mely szintjén helyezkedik el. Hasonlóan ösztönző hatású lehet a kreditrendszerek tudatosabb használata, amelyben az alap-, mester- és doktori képzésben a szakmailag megalapozott, lektorált folyóiratcikkek megjelenése tényleges tanulmányi vagy kutatási

teljesítményként jelenik meg, és nem csupán formális követelményként. A doktori képzésben különösen indokolt lehet annak elismerése, hogy egy induló folyóiratban való publikálás nem alacsonyabb színvonalú teljesítmény, hanem gyakran komplexebb szakmai együttműködést és intenzívebb visszajelzési folyamatot feltételez. Az ilyen ösztönzők nem a minősítési rendszerek megkerülését célozzák, hanem azt szolgálják, hogy a tudományos közlés korai szakaszában álló fórumok is képesek legyenek valódi szakmai műhelyként működni, és e szerepükön keresztül hosszabb távon maguk is elérjék a minősítéshez szükséges működési érettséget.

4.3. A finanszírozási kihívások

A jogtudományi folyóiratok fenntartható működésének egyik legnagyobb kihívása a megfelelő finanszírozási háttér biztosítása. A hazai gyakorlatban a szerkesztőségi munka túlnyomó része – ideértve a főszerkesztői, szerkesztői, rovatvezetői és lektori feladatokat – jellemzően térítésmentesen, az érintettek tudományos és intézményi elkötelezettségére építve valósul meg. Ez a modell hosszú ideig működőképesnek bizonyult egy alacsonyabb volumenű, elsősorban nyomtatott közlésre épülő publikációs környezetben, azonban a digitális tudományos közléshez kapcsolódó elvárások jelentős mértékben megnövelték a szerkesztőségekre háruló feladatok számát és komplexitását. A nemzetközi indexálási és minőségbiztosítási standardok teljesítése ma már olyan technikai és adminisztratív munkafolyamatokat is feltételez, amelyek önmagukban is speciális szaktudást és dedikált erőforrásokat igényelnének.

A szükséges források hiánya jelentős a professzionális kiadói háttérhez kapcsolódó feladatok területén. Számos jogtudományi folyóirat nem rendelkezik önálló tördelői kapacitással, korszerű kiadványszerkesztő szoftverekkel, illetve olyan digitális munkakörnyezettel, amelyek a kéziratkezelést, a lektorálást és a publikációt integrált módon támogatnák. Ennek következtében a szerkesztési munka jelentős része manuálisan történik. Ez igen időigényes és növelheti a hibalehetőségek számát is. A nemzetközi gyakorlatban elvárt következetes formátumhasználat, metaadat-kezelés és archiválás ilyen körülmények között nehezen biztosítható, még akkor is, ha a szerkesztők szakmailag elkötelezettek és felkészültek.

Emellett a nemzetközi láthatóság érdekében egyre több jogtudományi folyóirat törekszik angol nyelvű tanulmányok közlésére, ugyanakkor anyanyelvű lektorok bevonására jellemzően nem áll rendelkezésre elkülönített

forrás. Ennek hiányában az idegen nyelvű szövegek nyelvi és stílári minősége gyakran a szerzők egyéni kompetenciáitól függ, ami jelentős szórást eredményezhet, és közvetve a folyóirat egészének megítélésére is hatással van. A nemzetközi indexáló rendszerek értékelési logikája ugyanakkor nem tesz különbséget a tartalmi és nyelvi minőség között: a publikáció professzionalizmusa egységes egészként jelenik meg.

A finanszírozási korlátok így közvetlenül befolyásolhatják a folyóirat nemzetközi tudományos közlési standardoknak való megfelelési lehetőségeit. Amennyiben a szerkesztőségi munka kizárólag önkéntes alapon, intézményes támogatás nélkül működik, a folyóirat fejlődése szükségszerűen lassabbá válik, és a professzionalizálódás bizonyos elemei – például a technikai infrastruktúra fejlesztése vagy a nyelvi minőségbiztosítás – tartósan háttérbe szorulnak. Ez a hiátus különösen jelentős lehet egy olyan környezetben, ahol az intézményi és nemzetközi elvárások folyamatosan emelkednek.

A jogtudományi folyóiratok működésének finanszírozási problémái csak akkor kezelhetők fenntartható módon, ha a tudományos közlés intézményi jelentősége nem kizárólag elvárásként, hanem erőforrás-igényként is megjelenik az egyetemi és kutatóintézeti struktúrákban. Az egyik lehetséges megoldás az, ha a folyóiratok működtetését az érintett intézmények nem informális, önkéntes tevékenységként, hanem a tudományos infrastruktúra részét képező feladatként ismerik el, és ehhez kapcsolódóan elkülönített, akár szerény, de kiszámítható működési forrásokat biztosítanak.

A finanszírozás diverzifikálása szintén kulcsfontosságú lehet: a kizárólag intézményi támogatásra épülő modell mellett indokolt lehet pályázati források, tematikus projektekhez kapcsolódó támogatások vagy időszakos, célhoz kötött finanszírozási konstrukciók bevonása. Mindez nem feltétlenül jár együtt a szerzőkre hárított publikációs díjakkal, amelyek a jogtudományban különösen visszatartó hatásúak lehetnek, hanem olyan kollektív megoldásokat ösztönözhet, amelyek a folyóirat működését közérdekű tudományos szolgáltatásként kezelik.

A finanszírozási kérdések kapcsán indokolt külön is kitérni azokra a jogtudományi folyóiratokra, amelyek mögött nem áll közvetlen egyetemi vagy kutatóintézeti háttér, hanem civil szervezeti vagy egyesületi formában működnek. Ezek a fórumok gyakran éppen az intézményi struktúrákon kívül képesek szakmailag releváns, tematikusan fókuszált diskurzusokat fenntartani, működésük azonban különösen sérülékeny a finanszírozási források szűkössége miatt. E körülmények között indokolt felvetni annak

lehetőségét, hogy a tudománypolitikai intézményrendszer célzott, pályázati vagy normatív támogatási konstrukciókkal ismerje el, és segítse az ilyen folyóiratok működését. Az ilyen támogatás nem a tartalmi befolyásolást, hanem a tudományos infrastruktúra fenntartását szolgálja, és hozzájárulhatna ahhoz, hogy az intézményi háttérrel nem rendelkező, de szakmailag releváns jogtudományi fórumok ne szoruljanak ki a tudományos közlés teréből pusztán erőforráshiány miatt.

Egy ilyen megközelítés illeszkedne ahhoz a nemzetközi gyakorlathoz is, amely a tudományos folyóiratokat nem kizárólag piaci vagy intézményi alapon, hanem közösségi tudományos értéként kezeli.

5. Záró megállapítások és javaslatok

A tanulmány arra vállalkozott, hogy feltárja azokat a strukturális és intézményi tényezőket, amelyek egy új jogtudományi szakfolyóirat indítását, minősítését és hosszabb távú fenntarthatóságát nehezítik. Az elemzés rámutatott arra, hogy e nehézségek nem egyedi szerkesztői döntésekből vagy szakmai hiányosságokból fakadnak, hanem a hazai és nemzetközi tudományos értékelési rendszerek eltérő logikáinak, valamint az ezekhez kapcsolódó ösztönző- és finanszírozási struktúráknak az együttes hatásából. A jogtudomány sajátosságai – különösen a nemzeti jogrendszerekhez való kötődés, a kvalitatív értékelés dominanciája és a könyvközpontú publikációs hagyomány – tovább erősítik ezeket a feszültségeket.

A vizsgálat egyik fő tanulsága, hogy a folyóiratokkal szembeni elvárások az elmúlt években jelentősen emelkedtek. Ugyanakkor az is érzékelhető, hogy a folyóiratok – különösen az újonnan alapítottak – működéséhez szükséges erőforrások és intézményi támogatások nem minden esetben követték ezt a növekedést. A publikációs hajlandóságot befolyásoló KPI-alapú értékelési rendszerek, a magas presztízsű nemzetközi folyóiratokhoz kapcsolódó közzétételi díjak, valamint a még nem minősített fórumok alacsony ösztönzőértéke olyan önmegegyező mechanizmust hoznak létre, amely különösen megnehezíti az új jogtudományi folyóiratok számára a kéziratszerzést és a stabil publikációs volumen kialakítását. Ezt a helyzetet tovább súlyosbítja, hogy a szerkesztési és lektorálási munka túlnyomó része önkéntes alapon működik, miközben a nemzetközi láthatóság és minőségbiztosítás egyre komplexebb technikai és nyelvi követelményeket támaszt.

Mindezek alapján a tanulmány amellett érvel, hogy egy új jogtudományi folyóirat sikeres működésének kulcsa nem a gyors minősítésszerzésben,

hanem a tudatosan felépített, fokozatos fejlődési stratégiában rejlik. Ennek részeként alapvető jelentőségű a transzparens szerkesztési és etikai keretek kialakítása, a publikációs rend következetes betartása, valamint a működés dokumentáltsága. A nemzetközi jógyakorlatok azt mutatják, hogy az indexálás és a rangsorolás nem a működés elindításának eszköze, hanem annak visszaigazolása, ezért a minősítési kérelmek időzítését célszerű a tényleges publikációtörténethez és a szerkesztési érettséghez igazítani.

A tanulmány végső következtetése szerint a jogtudományi folyóiratok fenntarthatósága nem kizárólag szerkesztőségi felelősség, hanem intézményi szinten is értelmezendő kérdés. Annak érdekében, hogy a tudományos közlés minőségével szembeni elvárások növekedésének eleget tudjanak tenni a vizsgált folyóiratok, szükséges lenne a minőségi működés alapvető személyi és tárgyi feltételeinek a megteremtése, továbbá olyan ösztönzőrendszer kialakítása, amely növelheti a publikációs hajlandóságot. Ide tartozhatnak a publikációs ösztöndíjak, vagy a kreditrendszerű képzések esetében a még nem minősített lapokban való publikálás értékelése is. Egy ilyen megközelítés nemcsak az újonnan induló folyóiratok esélyeit javíthatja, hanem hozzájárulhat a hazai jogtudományi publikációs kultúra hosszabb távú megerősödéséhez is.